

gelijkmatig bezaaid met lichtbruine vlekjes. De luchtkamer is omgeven door een dichten krans van bruine vlekjes, die 3 m.M. breed is. Daarbinnen is de kleur als op het overige deel van het ei.

Den 22sten Juni werd mijn aandacht getrokken door twee roestkapjes, die bedrijvig in de boomen naar insecten zochten en gevolgd werden door een hongerigen jongen vogel, die op zeer duidelijke wijze om voedsel bedelde en dien werkelijk van tijd tot tijd iets toegestopt werd. Hij was zeer hongerig en volgde zijn pleegouders op de hielen. Vorm en manier van vliegen wezen uit, dat het een koekoek was en naar ik meen een Piet van Vliet. Van dezen vogel is bekend, dat hij zijn eitjes laat uitbroeden door snijdervogels.

Drie dagen later vloog het beest zonder geleide rond en deed zich te goed aan de vette, zwart met gele rupsen van den lanspuntpluimstaart, die een mannetjes-ramboetan-boom teisterden, maar die op hun beurt geteisterd werden door een hevige infectieziekte. (Zie over dezen vlinder het interessante artikel van den Heer LEEFMANS in „de Tropische Natuur”. VIII, bldz. 21). Daarna heb ik den koekoek niet weer teruggezien.

Bandoeng.

H. SCHROO.

DE ORANG PANDAK OF ORANG PENDEK.

In Zuid-Sumatra komen, indien men de verhalen van de bevolking mag gelooven, nog verschillende dieren voor, die zich tot nu toe aan de nasporingen van natuuronderzoekers hebben weten te onttrekken. Men vertelt o.a. van het bestaan van een soort boomkrokodil met een ronde, op dien van een schildpad gelijkenden kop, van een geheel zwart gekleurde tapirsoort zonder witte sjabrak, van een geheel zwarte tijgersoort met manen en een pluimstaart, van den orang pandak of aapmensch. Het is over dit laatste wezen, dat ik het speciaal wil hebben, ten einde de daaromtrent bestaande litteratuur aan te vullen.

De Heeren JACOBSON en WESTENENK hebben er in dit tijdschrift reeds eenige malen hun meening over gezegd, doch tot een definitieve oplossing omtrent het al of niet bestaan van dit geheimzinnige wezen is men nog niet geraakt. De voorstanders baseeren hun meening op de verhalen der bevolking en op de hun getoonde voetafdrukken, terwijl de tegenstanders het onmogelijk achten, dat een betrekkelijk zoo groot dier nog nooit, hetzij levend, hetzij dood, getoond is kunnen worden. Ik hoop hieronder aan te toonen, dat de laatsten hoogstwaarschijnlijk ongelijk hebben.

Toen ik in 1920 als brigadehoofd in Benkoelen geplaatst werd, brachten verschillende omstandigheden mij direkt met bovenstaand vraagstuk in aanraking en daar het mijn volle belangstelling had, heb ik steeds getracht op mijn veelvuldige tournées in het binnenland daaromtrent feitenmateriaal te verzamelen.

Het eerst kreeg ik in handen een door den Heer LAMBERMON, administrateur van de koffie-onderneming Kaba Wetan, welwillend verstrekte teekening van een door hem in 1918 tegen de hellingen van den Boekit Kaba gevonden spoor (fig. 1).

Korten tijd later bracht één mijner Inlandsche topografen, MOHAMAD SALEH, mij een tweede spoor (fig. 2) aan, door hem gevonden in de buurt van Air Roepit (Soeroelangoen), terwijl dezelfde persoon een jaar later, in het onbewoonde terrein tusschen de Air Lakitan en Air Rawas, het derde spoor vond. Ten slotte bracht een ander topograaf, RADEN KASANREDJO, me nog een spoor, dat hij bij den Air Mesoedji gevonden had (fig. 3).

Bekijkt men de sporen goed, dan valt de overeenkomst met een menschenvoet niet te ontkennen, hoewel zij daarvan afwijken door een in verhouding grootere breedte en een platvoetnatuur.

Deze feiten, door volkomen betrouwbare personen verstrekt, werden herhaaldelijk bevestigd door andere, zich vaak in de bosschen ophoudende opnemers van onze en andere diensten, zoodat wel moet worden aangenomen, dat hierin geen vergissing of misleiding kan hebben plaats gehad.

Hetgeen de bevolking omtrent dit geheimzinnige wezen weet te vertellen, stemt ook merkwaardig met elkaar overeen. Al verschilt de naam ook met de landstreek, in geheel Palembang en Benkoelen zal zij U het diermensch ongeveer als volgt beschrijven.

Hoogte 80 tot 150 c.M.; korte, donkerbruine tot zwarte beharing over het geheele lichaam; lang, zwart hoofdhaar, dat in een dichte bos op den rug hangt en den indruk maakt van een manenkam. Het heeft de voet achterste voren staan en loopt met de hiel naar voren gericht. Het bezit geen zichtbaren staart.

De armen zijn niet zoo opvallend lang als bij een aap. Het klimt niet, doch loopt op de achterpooten. Het is zeer schuw en verwijderd zich bij de ontmoeting met een mensch snel, waarbij het een sissend geluid uitstoot en daarbij duidelijk de vier groote hoektanden ontbloot.

Het leeft van jonge groenten, vruchten, zoetwaterschelpen, slangen en wurmen, welke laatste worden gezocht onder omgevallen boomstammen, die het door zijn groote lichaamskracht in staat is om te wentelen. Soms ook doet het zich te goed aan suikerriet en pisang uit de tuinen der bevolking.

Fig. 2. Links: voetsporen gevonden in het bosch S. Aro in Marga Ambatjang 25 I 1921; rechts: voetspoor gevonden nabij Air Roepit (Soeroelangoen), I 1921 ($\times \frac{1}{10}$).

De naam, dien de bevolking aan het wezen geeft, variëert met de landstreek; in Noord-Benkoelen en Zuid-Palembang heet het orang pandak of orang pendek, in de Rawas atoe pandak of atoe rimbo, in Noord-Palembang sedapa, aan de Batang Hari Leko ija oe, in Zuid-Benkoelen sebaba of goegoeh.

Ik sprak herhaaldelijk ooggetuigen, die mij hun ontmoeting met het dier zonder opsmuk vertelden en allen bevestigden met groote stelligheid het zonderlinge feit, dat het met de hielen naar voren gericht loopt. Een aannemelijke verklaring hiervoor kan ik echter nog niet geven.

De orang pandak moet vrijwel overal in Zuid-Sumatra voorkomen, doch als speciale verblijfplaatsen worden opgegeven het terrein om den Boekit Kaba en het woeste Barisan-gebergte, waar zich wilde doerianbosschen bevinden. In den tijd, dat de doerians rijp zijn, vindt men onder de boomen geregeld de sporen van het dier.

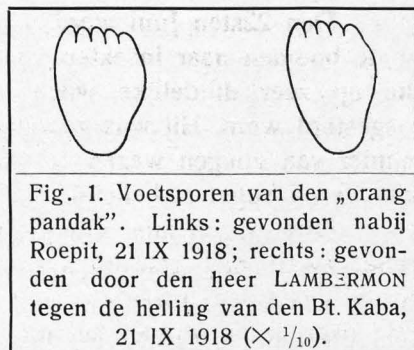

Fig. 1. Voetsporen van den „orang pandak“. Links: gevonden nabij Roepit, 21 IX 1918; rechts: gevonden door den heer LAMBERMON tegen de helling van den Bt. Kaba, 21 IX 1918 ($\times \frac{1}{10}$).

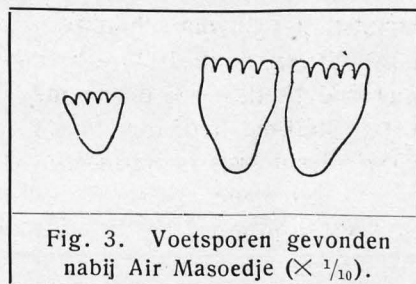

Fig. 3. Voetsporen gevonden nabij Air Masoedje ($\times \frac{1}{10}$).

Hoe echter te verklaren, dat er tot nu toe geen exemplaar ons in handen is gekomen? De bevolking maakt er geen jacht op, omdat het geen schade aanricht, terwijl het aantal beperkt zal blijven, doordat het met het oog op zijn aan den grond gebonden levenswijze, niettegenstaande zijn groote lichaamskracht, vaak aan verscheurend gedierte ten prooi zal vallen.

Het schijnt in groepjes bijeen te leven, doch omtrent nestbouw kon ik geen gegevens krijgen.

Aangezien een verwarring met den orang-oetan of mawas, welke zooals bekend in Zuid-Sumatra niet voorkomt, geheel is uitgesloten, blijft er weinig anders over, dan het bestaan van een nog onbekende soort menschaap aan te nemen. Dengenen, die hier sceptisch tegenover staan, zou ik willen wijzen op de Sumatraansche haas, en de kambing oetan, de eenige Indische antilopensoort, welke ook eerst betrekkelijk kort geleden ontdekt zijn. En op den boeaja darat of landkrokodil, waarvan eerst 15 jaar geleden op het eiland Kemodo bij Flores de eerste exemplaren door mijn collega STEYN VAN HENSBROEK werden gevangen, terwijl in de archieven van Bima reeds omstreeks 1840 met stelligheid het bestaan van dat dier wordt vermeld.

R. MAIER.

Kapitein b/d Topografische Dienst.

GROOT BOOMPJES-EILAND.

Kort geleden maakten een aantal Cheribonners en een drietal Bandoengers een excursie naar Boompjes-eiland. Waar het wenschelijk is bij zoo'n excursie reeds vooraf met

het terrein in de literatuur kennis te maken, heb ik, als deelnemer, pogingen aangewend om iets over dit eiland te weten te komen. Ik ben hierin niet geslaagd, evenmin als andere deelnemers aan dien tocht.

Het eilandje ligt N. 20° O. van den Hoek van Indramajoe,

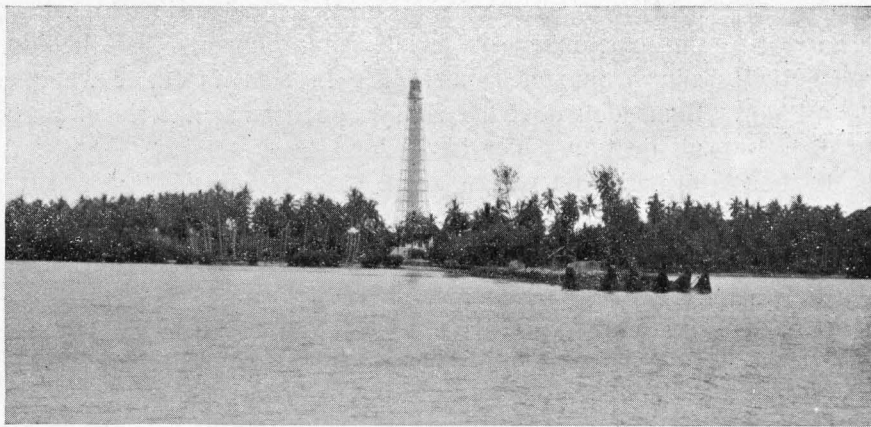

Fig. 1. Gezicht van uit de boot op Groot Boompjes-eiland en den vuurtoren.

33 K.M. uit de kust, en staat bekend als Groot Boompjes-eiland of als Poeloe Rakit. Het is voor de scheepvaart van beteekenis door den grooten lichttoren (fig 1). Het oppervlak bedraagt ruim een vierkante kilometer.

Het is een koraaleiland, waarvan eerst door ons vermoed werd, dat het zich zou gevormd hebben rondom een basaltkop, zooals er in het Cheribonsche meerdere uit het